

EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGA
MÁSODIK SZEKCIÓ

OSVÁTH kontra MAGYARORSZÁG

(20723/02. sz. kérelem)

ÍTÉLET

STRASBOURG

2005. július 5.

Az Osváth kontra Magyarország ügyben,

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (Második Szekció) Kamaraként tartott ülésén, melynek tagjai voltak:

J.-P. COSTA, *elnök*
A.B. BAKA,
R. TÜRMEŒ,
K. JUNGWIERT,
M. UGREKHELIDZE,
A. MULARONI,
E. FURA-SANDSTRÖM, *bírák*
és S. DOLLÉ, *a Szekció hivatalvezetője*

2004. november 16-án és 2005. június 14-én zárt ülésen tartott tanácskozás után

az utóbb említett időpontban elfogadott alábbi határozatot hozza:

AZ ELJÁRÁS

1. Az ügy alapja egy Magyarország ellen benyújtott kérelem (20723/02. sz.), amelyet az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (az "Egyezmény") 34. Cikke alapján egy magyar állampolgár, Osváth László (a "kérelmező") 2002. február 24-én terjesztett a Bíróság elé.

2. A kérelmezőt Róth M. Budapesten praktizáló ügyvéd képviselte. A Magyar Kormányt (a "Kormány") képviselője, Hóltzl Lipót, az Igazságügyi Minisztérium helyettes államtitkára képviselte.

3. A kérelmező azt állította, hogy előzetes letartóztatásának meghosszabbítására nem kontradiktórius eljárás keretében került sor, ezért az Egyezmény 5. Cikkének 4. bekezdését megsértették.

4. A kérelmet a Bíróság Második Szekciójára osztották (Bíróság eljárási szabályzata, 52. § 1. bek.). A Bíróság eljárási szabályzata 26. § 1. bekezdésének megfelelően e Szekción belül megalakult az ügyet elbíró Kamara (Egyezmény 27. Cikk, 1. bekezdés).

5. 2004. november 16-án hozott határozatával a Bíróság elfogadhatóvá nyilvánította a kérelmet.

6. A felekkel folytatott konzultációt követően a Kamara úgy határozott, hogy az ügy érdeméről nem kell tárgyalást tartani (Szabályzat 59. § 3. bek. vége).

7. 2001. november 1-jén a Bíróság megváltoztatta Szekcióinak összetételét (Szabályzat 25. § 1. bek.). Az ügyet az új összetételű Második Szekcióra osztották (Szabályzat 52. § 1. bek.).

A TÉNYEK

I. AZ ÜGY KÖRÜLMÉNYEI

8. A kérelmező 1949-ben született és Budapesten él.

9. A kérelmező ellen hűtlen kezelés vádjával büntetőeljárás indult. 2001. május 23-án az Országos Rendőrfőkapitányság elrendelte 72 órás őrizetbe vételét. Az ezt követő eljárás során a kérelmezőt általa meghatalmazott védőügyvéd képviselte.

10. 2001. május 24-én a Fővárosi Főügyészség elutasította a kérelmező őrizetbe vétel miatti panaszát és a Pesti Központi Kerületi Bíróságnál indítványozta a kérelmező előzetes letartóztatását. 2001. május 25-én a Kerületi Bíróság meghallgatta a kérelmezőt, s elrendelte előzetes letartóztatásba helyezését 2001. június 25-ig. A határozatot a Fővárosi Bíróság 2001. június 1-én helybenhagyta. A Kerületi Bíróság megállapította, hogy fennállt az összejárás veszélye.

11. 2001. június 19-én a Kerületi Bíróság 2001. augusztus 25-ig meghosszabbította az előzetes letartóztatást. A Fővárosi Bíróság 2001. július 3-án helybenhagyta a meghosszabbítást elrendelő határozatot. 2001. augusztus 7-én és október 16-án a Fővárosi Bíróság 2001. október 25-ig, illetve december 25-ig meghosszabbította az előzetes letartóztatást. A Fővárosi Bíróság fellebbviteli tanácsa 2001. augusztus 27-én, illetve november 12-én helybenhagyta a határozatokat. Ezen eljárásokban a bíróság az összejárás veszélyére alapozott ügyészségi indítványokra hivatkozva hozta meg döntését. Az indítványokról a bírósági határozathozatalt megelőzően sem a kérelmezőt, sem pedig védőügyvédjét nem értesítették. 2001. november 12-i határozatában a Fővárosi Bíróság rámutatott arra, hogy a büntetőeljárásról szóló törvény nem ír elő értesítési kötelezettséget, az értesítés az ügyész mérlegelési jogkörébe tartozik. A Fővárosi Bíróság megállapította, hogy ez a gyakorlat megfelel a “fegyverek egyenlősége” elvének.

12. 2001. november 27-én a kérelmező ügyvédje szabadlábra helyezés iránti kérelmet terjesztett elő. Az indítvány nem jutott el a Legfelsőbb Bírósághoz, amely az ügynek ebben a szakaszában a kérelmező előzetes letartóztatásáról határozott. 2001. december 18-án a Legfelsőbb Bíróság tanácsülésen hozott határozatával 2002. április 25-ig meghosszabbította a kérelmező előzetes letartóztatását. A Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy az ellene felhozott vádak súlyossága miatt fennállt a szökés veszélye.

13. 2002. március 1-jén az ügyészség elrendelte a kérelmező szabadlábra helyezését.

II. RELEVÁNS HAZAI JOGSZABÁLYOK

14. A büntetőeljárásról szóló (régi) 1973. évi I. törvény (a releváns időszakban hatályos szövege) kimondja:

95. §

(1) A vádirat benyújtása előtt elrendelt előzetes letartóztatás az elsőfokú bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig, de legfeljebb egy hónapig tart. Az előzetes letartóztatást a helyi bíróság egy alkalommal, legfeljebb két hónappal meghosszabbíthatja. Három hónap eltelte után az előzetes letartóztatást a megyei bíróság egyesbíróként eljárva, két alkalommal, legfeljebb az előzetes letartóztatás elrendelésétől számított egy év elteltéig meghosszabbíthatja. Ezt követően az előzetes letartóztatást a Legfelsőbb Bíróság hosszabbíthatja meg.

(2) A vádirat benyújtása után, az első fokú bíróság által elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetéséig, az ezután elrendelt, vagy fenntartott előzetes letartóztatás az eljárás jogerős befejezéséig, de legfeljebb az elsőfokú bíróság által kiszabott szabadságvesztés tartamáig tart.

(3) Ha a vádirat benyújtása után elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás tartama

- a.) hat hónapot meghalad, és az elsőfokú bíróság még nem hozott ügydöntő határozatot, az elsőfokú bíróság,
- b.) egy évet meghalad, a Legfelsőbb Bíróság

az előzetes letartóztatás indokoltságát felülvizsgálja.

(4) Ha az előzetes letartóztatás, az ideiglenes kényszerintézkedés, illetőleg a lakhelyelhagyási tilalom megszüntetése iránti ismételt kérelem nem tartalmaz új körülményt, a bíróság, illetőleg az ügyész a határozat hozatalát mellőzheti.

96. §

(1) A hatóságoknak arra kell törekedniük, hogy az előzetes letartóztatás a lehető legrövidebb ideig tartson. Ha a terhelt előzetes letartóztatásban van, az eljárást soron kívül kell lefolytatni.

(2) Az előzetes letartóztatást nyomban meg kell szüntetni, ha elrendelésének oka megszűnt, vagy tartama meghosszabbítás nélkül lejárt. Az előzetes letartóztatás megszüntetésére a vádirat benyújtásáig az ügyész is jogosult.

379/A. §

(1) Az előzetes letartóztatás, illetőleg az ideiglenes kényszer gyógykezelés elrendelése iránt az ügyész tesz indítványt a gyanúsított fogvatartásának helye szerint illetékes helyi bíróságnak; a gyanúsítottat a nyomozóhatóság közreműködésével, vagy egyéb módon a bíróság elé állítja, erről a védőt értesíti.

...

(4) Az előzetes letartóztatás meghosszabbítása, illetőleg az ideiglenes kényszergyógykezelés fenntartása iránt az ügyész a kényszerintézkedés határidejének lejártá előtt öt nappal tesz indítványt a bíróságnak, míg a gyanúsítottnak, illetőleg a védőnek az előzetes letartóztatás, illetve az ideiglenes kényszergyógykezelés

megszüntetése iránti kérelmét a nyomozó hatóság az ügyész útján küldi meg a bíróságnak. A bíróság meghallgatást tart, ha olyan új körülmény merül fel, amely azt indokolttá teszi, egyébként meghallgatáson kívül határoz.

A JOG

I. AZ EGYEZMÉNY 5. CIKKE 4. BEKEZDÉSÉNEK ÁLLÍTÓLAGOS MEGSÉRTÉSE

15. A kérelmező lényegében azt panaszolta, hogy a “fegyverek egyenlőségének” elvét nem tartották tiszteletben az előzetes letartóztatás meghosszabbítása során, ezzel megsértve az Egyezmény 5. Cikkének 4. bekezdését, amely kimondja:

“Szabadságától letartóztatás vagy őrizetbe vétel folytán megfosztott minden személynek joga van olyan eljáráshoz, melynek során őrizetbe vételének törvényességéről a bíróság rövid határidőn belül dönt, és törvényellenes őrizetbe vétele esetén szabadlábra helyezését rendeli el.”

16. A kérelmező előterjesztése szerint az a tény, hogy az ügyészi indítványt előzetesen nem közölték vele vagy védőügyvédjével, megakadályozta őt abban, hogy befolyásolhassa a fogva tartását meghosszabbító bírósági határozatokat. 2001. december 18-ig letartóztatását mindig az összejátszás veszélyére hivatkozva rendelték el és hosszabbították meg. A Legfelsőbb Bíróság ezen időpontban meghozott határozata nem tartalmazott indoklást arra vonatkozóan, hogy miért nem tartották fenn a korábbi jogalapot, s miért döntöttek előzetes letartóztatása meghosszabbításáról azon az alapon, hogy fennáll a szökés veszélye. Mivel a Legfelsőbb Bíróság minden bizonnyal új tényre alapozta a szökés veszélyének fennállásával kapcsolatos következtetését, a büntetőeljárásról szóló törvény 379/A § (4) alapján meghallgatást kellett volna tartania. A kérelmező azonban semmilyen magyarázatot nem kapott arra vonatkozóan, hogy a bíróság miért nem tartott meghallgatást. Mivel a szökés veszélyére alapozott ügyészi indítványt nem kézbesítették a kérelmező számára, a Legfelsőbb Bíróság nem tartott meghallgatást, a határozat ellen pedig nem lehetett fellebbezéssel élni, a kérelmezőt megfosztották annak lehetőségétől, hogy megtámadja fogva tartásának új, nem várt jogalapon történt elrendelését.

Védőügyvédjének 2001. november 27-i, szabadlábra helyezés iránti indítványa valószínűleg nem orvosolhatta volna ezt a helyzetet, mivel az indítvány csak az összejátszás kérdését érintette – amely a védelem tudomása szerint az előzetes letartóztatás egyetlen, ügyészség által hivatkozott jogalapja volt –, miközben az ügyészség már új jogalapra támaszkodott az előzetes letartóztatás meghosszabbításának

indítványozásakor. Mindenesetre a védelem indítványát nem továbbították a Legfelsőbb Bírósághoz.

17. A Kormány rámutatott arra, hogy amikor a bíróságok az előzetes letartóztatás meghosszabbításáról döntenek, akkor általában nem kizárólag az ügyészi indítványra alapozzák határozatukat, hanem minden releváns tényt figyelembe vesznek. A döntés meghozatala előtt a bíróság tárgyalást tart, amelyen megvizsgálja, hogy nem merült-e fel új tény vagy körülmény. Ilyen módon a terheltnek lehetősége van arra, hogy előterjessze álláspontját, megismerje az ügyész írott és szóbeli indítványaiban foglaltakat, s tanulmányozza azokat. Következésképpen a bíróságok tiszteletben tartják a fegyverek egyenlőségének elvét, amikor a terhelt előzetes letartóztatásának meghosszabbításáról határoznak. A Kormány előterjesztette, hogy a nyomozati szakban nincs törvényi kötelezettség a terhelt előzetes letartóztatásának meghosszabbítására irányuló ügyészi indítvány megküldésére a terhelt számára. Ebben a fázisban a bíró a rendelkezésre álló dokumentumok alapján határoz, s közli határozatát a terhelttel és védőügyvédjével. Az ilyen határozat ellen azonban főszabály szerint fellebbezéssel lehet élni. Továbbá, a terhelt és ügyvédje az eljárás során időbeli és számbeli korlátozás nélkül terjeszthet elő szabadlábra helyezés iránti kérelmet. A vádirat benyújtását megelőzően a szabadlábra helyezés iránti kérelemről az ügyész határoz; ha az ügyész a kérelemnek nem ad helyt, akkor továbbítania kell a határkörrel rendelkező bírósághoz. A vádirat benyújtása után a kérelemről közvetlenül a bíróság határoz.

Végül, a Kormány felhívta a figyelmet a *Neumeister v. Austria* (judgment of 27 June 1968, Series A no. 8) ügyre, amelyben a Bíróság megállapította, hogy a fegyverek egyenlőségének elvét nem teljes körűen kell alkalmazni az előzetes letartóztatás kérdésköre vonatkozásában. Mivel a jelen ügyben a lényeges és alapvető eljárási biztosítékok – ideértve a bírósághoz való jogot, az eljárás kontradiktórius jellegét és a döntést meghozó bíróság pártatlanságát – rendelkezésre álltak, a kérelmezőnek az 5. cikk (4) bekezdésében meghatározott jogai nem sérültek.

18. A Bíróság észrevételezi, hogy a kérelmező előzetes letartóztatását ismétlődően úgy hosszabbították meg, hogy előzetesen nem küldték meg számára az ügyészség ilyen irányú indítványait. A Bíróság úgy véli, hogy még ha az előzetes letartóztatással kapcsolatos bírósági meghallgatáson a kérelmező személyesen vagy képviselője útján meg is jelenhetett, ez a lehetőség nem volt elegendő, mert nem biztosított megfelelő alkalmat a kérelmező számára arra, hogy észrevételezze az ügyészség indítványait. Továbbá a Bíróság megjegyzi, hogy a kérelmező nem jelenhetett meg személyesen vagy képviselője útján a Legfelsőbb Bíróság előtt, amely tanácsulésen hozott határozattal hosszabbította meg a kérelmező előzetes letartóztatását.

Ilyen körülmények között a Bíróság megállapítja, hogy a kérelmező nem részesült egy valóban kontradiktórius eljárás előnyeiben (vö. *Nikolova v.*

Bulgaria, no. 31195/96, ECHR 1999-II, § 63, *Niedbala v. Poland*, no. 27915/95, judgment of 4 Jul 2000, és *Ilijkov v. Bulgaria*, no. 33977/96, judgment of 26 July 2001).

19. A Bíróság véleménye szerint az a tény, hogy 2001. december 18-án a Legfelsőbb Bíróság olyan alapon hosszabbította meg a kérelmező előzetes letartóztatását, amelyre korábban nem történt hivatkozás – következésképpen teljesen váratlanul érte a kérelmezőt –, csupán csak súlyosbította a kontradiktórius eljárás hiányát.

Az alkalmazott eljárás – az eljárás egészét tekintve – nem felelt meg teljes mértékben az 5. Cikk 4. bekezdésében foglalt garanciáknak.

Ebből következik, hogy az Egyezmény ezen rendelkezését megsértették.

II. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

20. Az Egyezmény 41. Cikke kimondja:

“Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

A. Károk

21. A kérelmező tízezer eurót kért nem vagyoni kárának megtérítéseként. A Kormány túlzottnak találta az igényt.

22. Az ügy minden elemére tekintettel a Bíróság úgy véli, hogy az 5. Cikk 4. bekezdése megsértésének megállapítása önmagában elégséges igazságos elégtételt jelent a kérelmező által elszenvedett nem vagyoni kár tekintetében.

B. Költségek és kiadások

23. A kérelmező ilyen címen nem támasztott követelést.

EZEN INDOKOK ALAPJÁN A BÍRÓSÁG EGYHANGÚLAG

1. *Megállapítja*, hogy az Egyezmény 5. Cikkének 4. bekezdését megsértették;
2. *Megállapítja*, hogy az 5. Cikk 4. bekezdése megsértésének megállapítása önmagában elégséges igazságos elégtételt jelent a kérelmező által elszenvedett nem vagyoni kár tekintetében.

Készült angol nyelven, írásbeli kihirdetésre került 2005. július 5-én a Bíróság eljárási szabályzata 77. § 2. és 3. bekezdésének megfelelően.

S. DOLLÉ
hivatalvezető

J.-P. COSTA
elnök